

MAL-alueen kehityskuvan hyväksyminen

Kuymltk 18.01.2023 § 7

Valmistelija

kuntaympäristöjohtaja Jari Lämsä, p. 040 630 4035

Jyväskylän seudun MAL-kehityskuva on kahdeksan kunnan yhteinen, karttapohjainen pitkän aikavälin suunnitelma seudun yhdyskuntarakenteen, viherrakenteen ja liikennejärjestelmän kehittämistä. Kehityskuvan laadinta on yksi Jyväskylän kaupunkiseudun MAL-sopimuksen keskeisistä toimenpiteistä. MAL-sopimuksella tuetaan kaupunkiseudun kuntien keskinäistä sekä kuntien ja valtion välistä yhteistyötä maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamisessa. Sopimukseen on kirjattu yhteiset yhdyskuntarakenteen ja liikennejärjestelmän kehittämistavoitteet vuoteen 2031.

Kehityskuvassa tarkennetaan ja konkretisoidaan MAL-sopimukseen kirjattuja tavoitteita ja toimenpiteitä sekä yhteensovitetaan seudulla aiemmin laadittuja maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskevia strategioita, selvityksiä ja suunnitelmia. MAL-kehityskuva on luonteeltaan strateginen seudullinen maankäytön suunnitelma, mutta se ei ole maankäyttö- ja rakennuslain mukainen kaava eikä sillä ole oikeusvaikutuksia. Sen yhteisesti määritellyt pääsisällöt muodostavat lähtökohtia lakisääteiselle kaavoitukselle.

Ympäristöministeriön ja liikenne- ja viestintäministeriön asettaman työryhmän laatima MAL-sopimusmenettelyn arviointi- ja kehittämisselvitys julkaistiin kesäkuussa 2022. Arvioinnin mukaan yksi MAL-menettelyn onnistumisen edellytys on seudun ominaispiirteisiin perustuva MAL-suunnitelma, jota MAL-sopimuksella toteutetaan. Nyt valmistunut MAL-kehityskuva toimii jatkossa Jyväskylän kaupunkiseudulla vastaavana seudullisen MAL-suunnittelun välineenä, joka tuottaa lähtökohtia myös tuleville MAL-sopimusneuvotteluille. MAL-kehityskuvaa voidaan päivittää jatkossa tarpeen mukaan MAL-sopimuskausittain esimerkiksi yksittäisten teemojen osalta tai nostaa uusia teemoja mukaan tarkasteluun.

Prosessi ja vuorovaikutus

MAL-kehityskuva on laadittu tiiviissä yhteistyössä Jyväskylän seudun kuntien (Hankasalmi, Jyväskylä, Laukaa, Muurame, Petäjävesi, Toivakka, Uurainen ja Äänekoski), Keski-Suomen liiton ja Keski-Suomen ELY-keskuksen kanssa. Työ käynnistyi alkuvuonna 2022 keskeisten seudulla vaikuttavien maankäytön, asumisen ja liikenteen ilmiöiden tunnistamisella sekä seudun eri alueiden erityispiirteiden hahmottamisella. Kevään aikana tarkennettiin kehityskuvatyon tavoitteita ja laadittiin alustavat kehityskuvakarttaluonnokset. Kehityskuvakarttaluonnos viimeisteltiin alkusyksystä 2022, jonka jälkeen se asetettiin nähtäville 7.10.-11.11.2022. Kokonaisuus viimeisteltiin annetun palautteen perusteella loppuvuodesta 2022. Yhteenvedo luonnosvaiheen palautteesta ja vastineista on asian liitteenä.

MAL-kehityskuvan tavoitteet

MAL-kehityskuvan tavoitteet pohjautuvat MAL-sopimuksen tavoitteisiin. Kehityskuvan keskeisenä tavoitteena on ohjata kasvu kestävästi olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen tukeutuen ja edistäen kestävästä liikkumisesta ja kuljetuksista Jyväskylän seudulla. Liikennejärjestelmän kehittämisen tavoitteena on kasvattaa kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen kulkutapaosuutta. Asumisen, työpaikkojen ja palvelujen sijoittumista ohjataan kaavoituksella siten, että lisätään asukkaiden mahdollisuuksia liikkua kävellen, pyöräillen ja joukkoliikenteellä. Kävelyn ja pyöräilyn kulkutapaosuuden kasvua tuetaan erityisesti liikkumisympäristöjen viihtyisyyttä ja käytetyimpien väylien laatutasoa parantamalla sekä edistämällä matkaketjujen sujuvuutta.

Maankäytön ja liikenneverkon kehittämisellä tuetaan seudun asemaa logistisena keskuksena sekä rata- ja maantieliikenteen solmukohtana. Tavoitteena on liikenteen sujuvuuden parantaminen valtakunnallisesti, seudullisesti ja paikallisesti. Maankäytön ja liikennejärjestelmän kehittämisessä turvataan viher- ja virkistysyhteyksien jatkuvuus ja keskeisten virkistysalueiden saavutettavuus. Kehityskuvan laadintaprosessissa on tunnistettu seudun viherrakenteen merkitys alueen vetovoimalle, asukkaiden hyvinvoinnille ja luonnon monimuotoisuudelle.

MAL-kehityskuva sisältää myös väestökehitykseen, asuntotuotantoon, kaavoitukseen, työpaikkoihin ja kestävään liikkumiseen liittyviä mitattavia tavoitteita, joiden kautta seurataan kehityskuvan toteutumista.

MAL-kehityskuvan sisältö

MAL-kehityskuvakartassa on esitetty tavoitetila vuonna 2040 seudun yhdyskuntarakenteen, liikennejärjestelmän ja viherrakenteen osalta. Tarkempi sisältö ryhmittyy seuraavien teemojen alle.

Keskusverkko

Jyväskylän kaupunkiseudun keskusten verkosto muodostuu pääkeskuksesta, aluekeskuksista ja paikalliskeskuksista. Pääkeskuksena toimii Jyväskylän keskusta. Jyväskylän keskustaa kehitetään maakunnan ja seudun monipuolisena työpaikkojen ja palveluiden keskuksena. Alue- ja paikalliskeskuksat ovat asuntokannaltaan, työpaikkarakenteeltaan ja palveluiltaan monipuolisia keskuksia, joissa tuetaan arjen palveluiden saavutettavuutta viihtyisiä sekä turvallisia kävely-, ja oleskeluympäristöjä kehittämällä.

Tiivistyvät ja täydentyvät taajamat

MAL-kehityskuvakartassa on osoitettu täydentyviä ja tiivistyviä taajamia (vyöhykkeet I ja II), joihin kaupunkiseudun kasvu ohjataan kaavoituksen keinoin.

Intensiivisin ja toiminnoiltaan monipuolisin täydennysrakentaminen sijoittuu tiivistyviin taajamiin (vyöhyke I), joissa rakentaminen tukeutuu olemassa olevaan infrastruktuuriin, palveluihin sekä hyviin joukkoliikenne-, kävely- ja pyöräily-yhteyksiin. Uusi asuntorakentaminen vyöhykkeellä on kerrostalopainotteista. Työpaikkarakentaminen painottuu toimisto- ja liikerakentamiseen.

Täydentyvissä taajamissa (vyöhyke II) uusi asuntorakentaminen on pääosin rivi- ja pientalorakentamista. Yhdyskuntarakenteen harkittu laajentuminen tukeutuu nykyiseen liikenneverkkoon sekä kävellen tai pyöräillen saavutettaviin palveluihin.

Työpaikat

Maankäytön ja liikennejärjestelmän kehittämisen näkökulmasta ensisijaiset työpaikkarakentamisen laajentamisalueet sijoittuvat tiivistyviin ja täydentyviin taajamiin (vyöhykkeet I ja II) sekä näiden välittömään läheisyyteen. Näillä alueilla joukkoliikenteen, pyöräilyn ja jalankulun hyvä palvelutaso tukee työ- ja asiointimatkojen kestävyyttä. Tiivistyvien ja täydentyvien taajamien ulkopuolelle, hyvien liikenneyhteyksien varsille sijoittuu raskasta liikennettä tuottavia ja paljon tilaa vaativia teollisuus- ja logistiikkapainotteisia työpaikka-alueita.

MAL-kehityskuvakartassa on esitetty suuret seudullisesti merkittävät työpaikka-alueet. Näiden lisäksi on tunnistettu paikallisesti merkittäviä työpaikka-alueita ja tulevaisuuden varauksia, joista keskeisimmät on nostettu tarkempaan teemakohtaiseen karttakuvaukseen.

Liikennejärjestelmä ja liikenneverkko

MAL-kehityskuvakartassa on kuvattu merkittävimmät seudulliset liikenneyhteydet. Jyväskylän seudullista, maakunnallista ja valtakunnallista roolia henkilö- ja tavaraliikenteen solmupisteenä vahvistetaan kehittämällä valtakunnallisia pääväyliä sekä seudullisesti merkittäviä yhteyksiä. Liikenneverkon kehittämisen tavoitteena on varmistaa sujuva, turvallinen ja kestävä liikkuminen, kytkeä seudun keskuksia toisiinsa sekä mahdollistaa liittynyt laajempaan kansalliseen liikenneverkkoon.

Jyväskylän kaupunkiseudun maantie- ja rataverkon kohteista on laadittu liiteraportti C, johon on koottu keskeiset kehittämistarpeet. Maantieverkon osalta tarkastelut kohdistuvat maantieverkon palvelutasopuutteisiin. Lisäksi raportissa on tarkasteltu maantieverkon kehittämiskohteiden liittymistä seudun maankäytön ja elinkeinoelämän kehittämiseen sekä kestävästi liikkumisen edellytysten edistämiseen. Kehityskuvatyössä on tunnistettu kymmenen seudun kannalta erityisen tärkeää maantie- ja rataverkon kärkihanketta.

MAL-kehityskuvassa seudun joukkoliikenteen kehittämisen nähdään jatkossakin pohjautuvan vahvasti paikalliseen ja seudulliseen linja-autoliikenteeseen. Ydinkaupunkiseudun (Jyväskylä, Laukaa, Muurame) joukkoliikennettä kehitetään vuonna 2019 hyväksytyin Linkki tulevaisuuteen 2030-kehittämishojelman mukaisesti. Erillisenä prosessina etenee selvitys seudullisen joukkoliikenneviranomaisen toimivalta-alueen laajenemisesta, jonka lopputulos viitoittaa laajemmin seudun joukkoliikenteen kehittämistä jatkossa.

Osana MAL-kehityskuvaa on määritelty seudullisen pyöräliikenteen pääverkko (liiteraportti B), jonka laadinta on pohjautunut Väyläviraston uuteen suunnitteluohjeeseen. Kehittämisen tavoitteena on eheä ja yhteensopiva seudullinen pyöräliikenteen verkko, joka tukee pyöräilyn edellytyksiä erityisesti käytetyimmillä väylillä ja arjen matkoilla.

Viherrakenne

MAL-kehityskuvakartassa on kuvattu merkittävimmät seudulliset virkistysalueet ja –reitit sekä matkailukeskukset. MAL-kehityskuvatyön keskeisenä tavoitteena on ollut tunnistaa ja turvata yhtenäinen ja kytkeytynyt viherrakenne erityisesti niillä kuntien raja-alueilla, joihin kohdistuu maankäytön muutospainetta ja joissa ekologisten yhteyksien turvaaminen edellyttää ylikunnallista yhteistyötä. Seudun viherverkoston runkoa ja tarkempia jatkoselvitystarpeita on kuvattu liiteraportissa D.

Kärkitoimenpide-ehdotukset ja seurantamittaristo

Kehityskuvatyön yhteydessä on määritelty myös joukko mahdollisia kehittämistoimenpiteitä tai jatkoselvitystarpeita. Näitä hyödynnetään ja priorisoidaan seuraavan MAL-sopimuskauden 2024–2027 toimenpiteiden määrittelyn pohjana.

MAL-kehityskuvan seurannan tueksi on määritelty 11 seurantaindikaattoria, jotka kytkeytyvät laajemmin myös MAL-sopimuksen tavoitteiden toteutumisen seurantaan. Kehityskuvatyössä tuotettu paikkatietoaineisto seurantamittareineen tullaan siirtämään digitaalisessa muodossa paikkatietopohjaiseen alustaan, mikä mahdollistaa aineistojen joustavan ja päällekkäisen tarkastelun eri mittakaavatasoissa.

MAL-kehityskuva ja siihen liittyvä aineisto ovat saatavilla internetistä: www.jyvaskylanseutu.fi/mal/kehityskuva

Asiaan liittyvät liitteet:

- Jyväskylän seudun MAL-kehityskuvakartta
- Jyväskylän seudun MAL-kehityskuvareportti: pääraportti A
- Liiteraportti B: Seudullinen pyöräverkko
- Liiteraportti C: Maantie- ja rataverkon kehittäminen
- Liiteraportti D: Viherrakenteen päänrunko
- Yhteenveto palautteista ja vastineet

Esittelijä	Kuntaympäristöjohtaja Jari Lämsä
Päätösehdotus	Kuntaympäristölautakunta päättää esittää kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle, että Jyväskylän seudun MAL-kehityskuva hyväksytään.
Päätös	Hyväksyttiin yksimielisesti. Petri Haikkala saapui kokoukseen klo 17.09 tämän pykälän päätöksenteon yhteydessä.
Kh 23.01.2023 § 8 374/00.01.05/2022	
Valmistelija	Kuntaympäristöjohtaja Jari Lämsä, 040 630 4035 Kunnanjohtaja Helena Vuopionperä-Kovanen, 050 307 6114
Esittelijä	Kunnanjohtaja Helena Vuopionperä-Kovanen
Päätösehdotus	Kunnanhallitus päättää esittää kunnanvaltuustolle Jyväskylän seudun MAL-kehityskuvan hyväksymistä.
Päätös	Hyväksyttiin yksimielisesti.